[Ulkopoliittisen] taloudellisen pakottamisen vastainen instrumentti (Anti-Coercion Instrument, ACI)

Ulkoasiainvaliokunta 20.4.2022

Ulkoministeriö/Kv. kaupan osasto

Kauppapolitiikan yksikkö/Vaaranmaa

Taloudellisen pakottamisen määritelmä

Kolmasmaa

- vaikuttaa unionin tai jäsenvaltion *oikeutettuihin suvereeneihin [politiikka]valintoihin*
- asettamalla tai uhkaamalla asettaa kauppaan tai investointeihin vaikuttavia toimia.

- Pakottamisen määritelmän täyttymistä arvioidaan spesifien ehtojen kautta.

Taustalla

- Kauppapoliittinen tiedonanto 2-2021 – määrätietoinen EU
- Kaupan lisääntyvä käyttäminen ”aseena”
- Trump; 301-lainsäädäntö; Iran JCPOA; Helms-Burton;
- Asetusehdotus 8.12.2021 KOM(2021) 775 lopullinen

Ensi vaiheessa tarkoitus puuttua pakottamiseen tai sen uhkaan neuvotteluin

- Komissio tutkii

- Päätös, onko kyseessä taloudellinen pakottaminen. 3. maalle tiedottaminen ja pyyntö pakottamisen tai sillä uhkaamisen lopettamisesta (+ vahingonkorvaus).

- Velvoite vuoropuhelusta 3. maan kanssa vaihtoehtojen löytämiseksi taloudellisen pakottamisen lopettamiseksi. EU-neuvoston ja parlamentin tiedottaminen tilannekehityksestä.

- Velvoite tehdä yhteistyötä myös muiden maiden kanssa, joihin kohdistuu pakottamistoimia *tai joita asia kiinnostaa*. Tavoitteena on löytää ratkaisuja pakottamisen lopettamiseksi.

Toinen vaihe: vastatoimet

- vain, jos taloudellista pakottamista a) ei lopeteta ensimmäisen vaiheen toimenpiteiden aikana tai jälkeen, b) toimet ovat tarpeen unionin ja sen jäsenvaltioiden etujen ja oikeuksien suojaamiseksi, ja c) toimet ovat unionin edun mukaisia.
- Täytäntöönpanosäädös annetaan komitologia-asetuksen (EU) N:o 182/2011) mukaisesti (määräenemmistöllä).
- Kiireellisissä tapauksissa komissio voi hyväksyä täytäntöönpanoasetuksia, joita sovelletaan välittömästi
- Vastatoimialat esitelty liitteessä I, jota komissio voi tarvittaessa muuttaa.

Vastatoimet - liiteosa

Vastatoimia voisivat olla unionin kansainvälisten velvoitteiden keskeyttäminen esimerkiksi

- tavarakaupassa uusien tai korotettujen tullien käyttöönotto
- tavaroiden tuontia tai vientiä koskevien rajoitusten käyttöönotto tai tavaroiden kauttakuljetuksen rajoittaminen
- julkisten hankintojen tarjouskilpailuihin osallistumisen rajoittaminen
- vientivalvonnan alaisten tuotteiden viennin rajoittaminen
- uusien rajoitusten käyttöönotto palveluiden kaupan osalta,
- uusien rajoitusten käyttöönotto ulkomaisten suorien sijoitusten osalta,
- rajoitusten käyttöönotto teollis- ja tekijänoikeuksien kaupallisten näkökohtien osalta
- rajoitusten asettaminen rahoituspalvelualalla tai pääsyssä unionin pääoma- tai rahoituspalvelutoimintoihin,
- rajoitusten asettaminen kemikaalilainsäädännön alaisten tuotteiden rekisteröinti- ja lupamenettelyissä
- rajoitusten asettaminen terveys- ja kasvinsuojelulainsäädännön lupamenettelyjen osalta, tai
- rajoitusten käyttöönotto unionin rahoittamiin tutkimusohjelmiin pääsyn osalta

Vastatoimet - jatkoa

- Vastatoimien tulee olla oikeasuhtaisia, eivätkä ne saa ylittää unionin tai jäsenvaltion kokemaa taloudellista vahinkoa, joka syntyy pakottamisen seurauksena, *ottaen kuitenkin huomioon pakottamistoimen vakavuus ja sen kohteena olevat unionin tai jäsenmaan oikeudet.*
- toimien tulisi olla unionin kansainvälisen oikeuden mukaisten velvoitteiden mukaisia ja niitä olisi toteutettava unionin ulkoisen toiminnan periaatteiden ja tavoitteiden mukaisesti

- Kriteerit:
- (a) miten tehokkaasti toimet lopettavat pakottamisen;
- (b) miten toimet helpottavat unionin taloudellisia toimijoita, joihin taloudellinen pakottaminen vaikuttaa;
- (c) miten vältetään tai minimoidaan vastatoimista unionin toimijoille aiheutuvat kielteiset vaikutukset;
- (d) miten vältetään tai minimoidaan unionin muuhun poliittiseen päätöksentekoon tai tavoitteisiin kohdistuvat kielteiset vaikutukset;
- (e) miten vältetään suhteetonta hallinnollista taakkaa ja kustannuksia
- (f) muiden maiden samankaltaisen taloudellisen pakottamisen vastaiset toimet ja niiden luonne, ja toimien mahdollinen koordinointi
- (g) muut kv. oikeudessa vahvistetut asiaankuuluvat perusteet.

- TOIMET VOIVAT KOHDISTUA MYÖS LUONNOLLISIIN HENKILÖIHIN SEKÄ OIKEUSHENKILÖIHIN – JA UNIONIN SISÄLLÄ

Muuta

Komissio lopettaa unionin vastatoimet seuraavissa olosuhteissa:

- jos taloudellinen pakottaminen on päättynyt;
- jos yhteiseen sovittuun ratkaisuun on muutoin päästy;
- jos kolmannen osapuolen oikeudellisen ratkaisumenettelyn antama sitova ratkaisu edellyttää unionin vastatoimen peruuttamista
- *jos se on unionin edun mukaista*

- Vastatoimien tehokkuutta arvioidaan 6 kk niiden päättymisen jälkeen, ja asetuksen toimintaa 3 v sen käyttöönoton jälkeen.

Asetuksen oikeusperusta – SEUT 207(2)

- Oikeusperusta todennäköisesti asianmukainen, koska kyse on kauppaan ja investointeihin vaikuttavista toimista, ja niiden oikeusperusta on kauppapoliittinen.
- Toisaalta asetuksella pyritään vaikuttamaan (ulkopoliittiseen) *taloudelliseen* pakottamiseen.

Pohdittavaa

- Suhde kansainväliseen oikeuteen (ml. WTO-yhdenmukaisuus); oikeus vastatoimiin; po. oikeuden käyttäminen omia velvoitteita potentiaalisesti rikkoen
- Vastatoimet kaupan ja investointien kautta tapahtuvaa pakottamista vastaan – muu pakottaminen rajattu ulkopuolelle
- Oikeusperusta/UTP-linkki/äänestyssäännöt
- Vastatoimien suhteellisuuden arviointi
- Komission valtuudet/jäsenmaiden rooli/EUH/EP rooli

Ehdotus Suomen kannaksi

- Valtioneuvosto yhtä mieltä ehdotuksen lähtökohdista. EU-lainsäädännöllä ei voida tällä hetkellä suoraan vastata taloudelliseen pakottamiseen. Kaupan jännitteiden lisääntyessä vaikuttaa perustellulta pyrkiä vahvistamaan unionin kykyä suojautua kv. oikeuden vastaisilta pakottamistoimilta.
- Välttämätöntä, että asetusta sovelletaan kansainvälisen oikeuden ja kansainvälisten sitoumusten mukaisesti. Ensiarvoisen tärkeää, että lainsäädännöllä ei horjuteta sääntöpohjaista järjestelmää. [WTO-menettelyt]
- Kannatettavaa, että ehdotus pyrkii ennaltaehkäisyyn, prosessi etenee vaiheittain ja pyritään päättämään pakottaminen neuvotteluiden ja yhteistyön keinoin.
- Unionitason toimet todennäköisesti tehokkaimpia ja vaikuttavimpia pakottamisen lopettamiseen.

…jatkoa

- Tavoiteltavaa, että ehdotuksella kyetään osaltaan tukemaan kansainvälistä yhteistyötä laittoman pakottamisen tunnistamiseksi ja tällaisten toimien vähentämiseksi ja lopettamiseksi.
- Tärkeää varmistaa jäsenmaiden osallistuminen välineen käyttöön sen eri vaiheissa.
- Tärkeää arvioida vastatoimien käytön taloudelliset ja poliittiset vaikutukset tarkkaan ja pyrkiä kielteisten vaikutusten minimoimiseen. Unionin vastatoimien tulee olla suhteellisuusperiaatteen mukaisia.
- Tulee välttää päällekkäisyydet muiden instrumenttien kanssa ja niin, että välineet tukevat tarvittaessa toisiaan.
- Valtioneuvosto katsoo alustavasti, että komission valtuuksia antaa delegoituja säädöksiä ja täytäntöönpanosäädöksiä tulee tarkastella huolellisesti työryhmäkäsittelyn yhteydessä.

Kiitos!

